ĢENERĀLADVOKĀTES JULIANAS KOKOTES [*JULIANE KOKOTT*] SECINĀJUMI,
sniegti 2011. gada 3. martā [1]

I — Ievads

1. *Tribunale di Vicenza* [Vičencas tiesas] 2010. gada 15. februāra lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par izpildes vietas jēdziena interpretāciju Padomes 2000. gada 22. decembra Regulas (EK) Nr. 44/2001 par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komerclietās [2] 5. panta 1. punkta b) apakšpunktā.

2. Saskaņā ar šo tiesību normu izpildes vieta papildus vispārējai atbildētāja domicila jurisdikcijai pamato alternatīvu jurisdikciju [3]. Izpildes vieta līgumos par preču pirkumu saskaņā ar Regulas Nr. 44/2001 5. panta 1. punkta b) apakšpunktu [4] principā ir preču piegādes vieta.

3. Konkrēti šajā lietā ir jānoskaidro, kur ir šī vieta, ja pārdevējas preces "franko no [Itālijas pārdevējas] juridiskās adreses" tiek nodotas pārvadātājam, kas tās transportē pircējam.

4. Tiesa nesen 2010. gada 25. februāra spriedumā [5] saistībā ar pārdošanu ar piegādi ir izvērtējusi piegādes vietas noteikšanas problēmas un, tā kā citas [līguma] pušu vienošanās nav bijušas, ir pamatojusies uz preču fiziskas nodošanas pārdevējam vietu "pirkuma darījuma galamērķī" [6].

5. Tagad šajā lietā, saistot to ar minēto spriedumu lietā *Car Trim*, būtībā ir jānoskaidro, cik nozīmīgs piegādes vietas noteikšanā var būt tāds līguma noteikums, kāds ir minēts iepriekš 3. punktā.

1 — Oriģinālvaloda — vācu.

2 — OV L 12, 1. lpp. Pašreiz šī regula ir spēkā redakcijā ar grozījumiem, kas izdarīti ar Komisijas 2010. gada 12. maija Regulu (ES) Nr. 416/2010 (OV L 119, 7. lpp.).

3 — Regulas Nr. 44/2001 2. panta 1. punkts.

4 — "Ja vien nav citāda[s] vienošanās" (Regulas Nr. 44/2001 5. panta 1. punkta b) apakšpunkts).

5 — Spriedums lietā C-381/08 *Car Trim* (Krājums, I-1255. lpp.).

6 — Tā ir teikts sprieduma lietā *Car Trim* (minēts 5. zemsvītras piezīmē) rezolutīvās daļas 2. punktā.

II — Atbilstošās tiesību normas

6. Regulas Nr. 44/2001 5. pantā ir noteikts:

"Personu, kuras domicils ir kādā dalībvalstī, citā dalībvalstī var iesūdzēt:

1. a) lietās, kas attiecas uz līgumiem, attiecīgās saistības izpildes vietas tiesā;

b) šajā noteikumā un ja vien nav citāda[s] vienošanās, attiecīgās saistības izpildes vieta ir:

— preču tirgošanas gadījumā, vieta kādā dalībvalstī, kurā saskaņā ar līgumu preces piegādāja vai tās būtu bijis jāpiegādā,

[..]."

III — Starptautiskie tirdzniecības noteikumi (*International Commercial Terms* vai saīsināti *Incoterms*[7])

7. Tipveida noteikumu kopumu *Incoterms*, kas pēc tam tika pastāvīgi pārskatīts, Starptautiskā Tirdzniecības palāta (*International Chamber of Commerce*, *ICC*) pirmo reizi izstrādāja 1936. gadā[8]. Tā mērķis ir noteikt starptautiskus, kaut arī juridiski nesaistošus noteikumus, lai interpretētu bieži izmantotus līguma noteikumus ārējās tirdzniecības līgumos. Tādējādi cik vien iespējams tiktu novērsta nenoteiktība, ko var radīt šādu noteikumu atšķirīga interpretācija[9]. Sākot no 2011. gada 1. janvāra, *Incoterms* ir spēkā galvenokārt jaunā redakcijā (*Incoterms 2010*)[10].

8. *Incoterms* ir pamatots uz tipveida noteikumiem. No vienas puses, tiem tiek piešķirta konkrēta nozīme, no otras puses, viegli iegaumējams saīsinājums, kas sastāv no trīs burtiem. Pēc kataloga principa noteikumi

7 — "Incoterms" ir Starptautiskās Tirdzniecības palātas preču zīme.

8 — Jaunas redakcijas, papildinājumi un papildu noteikumi tika publicēti 1953., 1967., 1976., 1980., 1990. un 2000. gadā, lai pielāgotos starptautiskās tirdzniecības attīstībai. Šajā ziņā skat. Jolivet, E., *Les Incoterms, Etude d'une norme du commerce international*, Parīze: Litec, 2003, 136. un nākamie punkti un 475. un nākamās lpp., kur ir atrodams Francijas *Incoterms* (līdz 2000. gadam) hronoloģisks uzskaitījums.

9 — *Incoterms 2000, Die offiziellen Regeln der ICC zur Auslegung von Handelsklauseln*, Ķelne: ICC Deutschland-Vertriebsdienst, 1999, 2. lpp.

10 — Zwilling-Pinna, C. *Update wichtiger Handelsklauseln: Neufassung der Incoterms ab 2011*, Betriebs-Berater, 2010, 2980. un nākamās lpp.

reglamentē svarīgus pārdevēju [11] un pircēju [12] pienākumus saistībā ar preču piegādi, piemēram, piegādes nosacījumus, riska pārejas brīdi un to, kuram darījuma partnerim ir jāsedz transportēšanas vai apdrošināšanas izdevumi. Atšķirīgajos noteikumos un to pienākumu sarakstā tiek ņemtas vērā darījumu partneru dažādās iespējamās intereses. Vienā gadījumā tie vairāk apgrūtina pircēju, otrā gadījumā — pārdevēju. *Incoterms 2000* terminoloģijas pamatā ir Apvienoto Nāciju Organizācijas 1980. gada 11. aprīļa Konvencija par starptautiskajiem preču pirkuma–pārdevuma līgumiem [13].

9. Tā dēvētais saņemšanas noteikums "EXW" (no rūpnīcas, *Ex works*) ir noteikts *Incoterms 2000* A 4. punktā par piegādi:

"Pārdevējam prece, neiekraujot nosūtīšanas transportlīdzeklī, ir jānodod pircēja rīcībā norādītajā piegādes vietā paredzētajā termiņā vai paredzētajā laikposmā vai, ja nav vienošanās par termiņu, tad tādu preču piegādes parastajā termiņā [..]."

10. Saskaņā ar B4. punktu:

"Pircējam preces ir jāpieņem, kad tās ir piegādātas saskaņā ar A4. [punktu] [..]."

IV — Fakti un prejudiciālais jautājums

11. Pamata lietā preces tika nodotas pārvadātājam "franko no [Itālijas pārdevējas] juridiskās adreses [14]" un transportētas uz Franciju tur reģistrētai pircējai. Kad no pircējas tika pieprasīta samaksa Itālijā, tā cēla iebildumus par to, ka Itālijas tiesām nav piekritības, un norādīja, ka tās juridiskā adrese ir Francijā. Uz pārdevēju attiecināmā Itālijas tiesu piekritība izriet no iepriekš minētā līguma noteikuma.

12. Iesniedzējtiesa uzskatīja, ka par izpildes vietu, kas pamato jurisdikciju Regulas Nr. 44/2001 5. panta izpratnē, varētu uzskatīt preču galamērķi Francijā vai tādu vietu Itālijā, kurā preces ir tikušas nodotas pārvadātājam.

11 — *Incoterms 2000* pienākumu sarakstā apzīmēti un konsekventi numurēti ar burtu "A". Tādējādi, piemēram, A4. punktā ir atrodams piegādes regulējums.

12 — Apzīmēti ar "B".

13 — *Incoterms 2000, Die offiziellen Regeln der ICC zur Auslegung von Handelsklauseln* (minēts 9. zemsvītras piezīmē), 10. lpp.

14 — Saskaņā ar 2008. gada 13. marta līguma oriģinālekspemplāru: "Resa: Franco ns. sede".

13. Šādos apstākļos iesniedzējtiesa Tiesai ir uzdevusi šādu prejudiciālu jautājumu:

"Vai Regulas (EK) Nr. 44/2001 5. panta 1. punkta b) apakšpunkts un Kopienu tiesības vispārīgi, kurās ir noteikts, ka pienākuma izpildes vieta preču pirkuma–pārdevuma gadījumā ir vieta, kurā preces ir piegādātas vai kurā tās būtu bijis jāpiegādā saskaņā ar līgumu, ir jāinterpretē tādējādi, ka piegādes vieta, lai noteiktu kompetento tiesu, saskaņā ar līgumu ir preču galamērķis, vai tādējādi, ka tā ir vieta, kurā pārdevējs atbrīvojas no sava piegādes pienākuma saskaņā ar atsevišķā gadījumā piemērojamām materiālo tiesību normām, vai arī minētā tiesību norma ir interpretējama citādi?"

V — Tiesiskais vērtējums

A — *Ievada apsvērums*

14. Pirmām kārtām iesniedzējtiesa ar savu lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, kas Tiesas kancelejā ir reģistrēts 2010. gada 15. februārī, ir aizskārusi juridisku "lapseņu pūzni" [15]: piegādes vietas noteikšanu pārdošanas ar piegādi gadījumā [16].

15. Juridiskajā literatūrā [17] un judikatūrā [18] šis jautājums izraisīja lielas domstarpības. Problēmas risinājumi atbilstoši iesniedzējtiesas norādītajām alternatīvām bija dažādi. Neskaidrs, shematiski ieskicējot diskusijas attīstību, tostarp bija jautājums, vai piegādes vieta esot nosakāma drīzāk pēc vieglāk piemērojamiem faktuāliem kritērijiem vai, atsaucoties uz materiālo tiesību vērtējumiem.

15 — Tā izsakās Mankovskis [*Mankowski*] savās *EWiR* 2010, *EuGVVO* 5. pants, 1/10, 287. un 288. lpp., publicētajās piezīmēs par spriedumu lietā *Car Trim*.

16 — Savās iepriekš minētajās piezīmēs par spriedumu lietā *Car Trim* Mankovskis norāda, ka Tiesa neveicot nošķirumu atkarībā no tā, vai preču transportētāju esot nolīdzis pārdevējs vai pircējs.

17 — Niansēta tiesību normas interpretācija ar visaptverošu doktrīnas un judikatūras vērtējumu ir atrodama Wipping, F., *Der europäische Gerichtsstand des Erfüllungsorts — Art. 5 Nr. 1 EuGVVO*, Berlīne: Duncker & Humblot, 2008, 180. un nākamās lpp., Lynker, Th., *Der besondere Gerichtsstand am Erfüllungsort in der Brüssel I-Verordnung (Art. 5 Nr. 1 EuGVVO)*, Peter Lang, Frankfurte pie Mainas, 2006, 84. un nākamās lpp., un Ignatova, R., *Art. 5 Nr. 1 EuGVO — Chancen und Perspektiven der Reform des Gerichtstands am Erfüllungsort*, Peter Lang, Frankfurte pie Mainas, 2005, 210. un nākamās lpp. Pēdējā minētā autore citu starpā izpēta jautājumu, vai esot jāņem vērā preču nosūtīšanas vai galamērķa vieta, turklāt veic salīdzinošu vairāku valodu versiju gramatisko interpretāciju un secina: "Tiesību normas teksts ir atvērts".

18 — Skat. norādes 17. zemsvītras piezīmē, Wittwer, A. pārskats *Gerichtsstand des Erfüllungsorts beim internationalen Versendungskauf*, European Law Reporter, 2010, 151., 152. lpp., un *Bundesgerichtshof* [Federālās Augstākās tiesas] interneta vietnē (http://www.bundesgerichtshof.de/cln_134/DE/Entscheidungen/entscheidungen_node.html) ar dokumenta numuru VIII ZR 184/07 atrodamo Vācijas *Bundesgerichtshof* 2008. gada 9. jūlija lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu lietā *Car Trim*.

16. Desmit dienas pēc šī lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu reģistrācijas Tiesa tikmēr "lapseņu pūzni" savā ziņā bija izkvēpinājusi un spriedumā lietā *Car Trim* nospriedusi: "Regulas Nr. 44/2001 5. panta 1. punkta b) apakšpunkta pirmais ievilkums ir jāinterpretē tādējādi, ka pārdevuma ar piegādi gadījumā vieta, kurā saskaņā ar līgumu preces tika piegādātas vai tās būtu bijis jāpiegādā, *ir jānosaka, pamatojoties uz šī līguma noteikumiem. Ja šādi nav iespējams noteikt piegādes vietu*, neatsaucoties uz līgumam piemērojamām materiālajām tiesībām, piegādes vieta ir tā, kurā ir notikusi fiziskā preču nodošana, ar kuru pircējs ir ieguvis vai tam būtu bijis jāiegūst faktiska vara pār šīm precēm pirkuma darījuma galamērķī (turpmāk tekstā — "*Car-Trim* formula") [19]".

17. Pirmajā brīdī šķiet, ka iesniedzējtiesas izvirzītā problēma, ņemot vērā spriedumu lietā *Car Trim*, līdz ar to jau būtu noskaidrota: pirmkārt, atbilstoši tam piegādes vieta valsts tiesai [20] ir jānoskaidro, pamatojoties uz pušu vienošanos, kas ir izšķiroša pati par sevi, tomēr tikai tiktāl, ciktāl tas ir iespējams, iepriekš un papildus neņemot vērā līgumam piemērojamās materiālo tiesību normas [21]. Ja līguma noteikumos tāda piegādes vieta nav noteikta, tad, otrkārt, ir jāpamatojas uz vietu, kurā notiek preču nodošana pircējam [22].

B — *Kopīgais un atšķirīgais šajā lietā un lietā* Car Trim

18. Aplūkojot sīkāk, kļūst skaidrs, ka tiklab sprieduma lietā *Car Trim* pamatā esošie fakti, kā arī prejudiciālie jautājumi, uz kuriem toreiz tika sniegtas atbildes, atšķiras no šajā lietā esošajiem.

1) Lieta *Car Trim*

19. Lietā *Car Trim* piegāde "[atbilstoši līgumam] pēc pieprasījuma ar apmaksātu piegādi uz rūpnīcu *Colleferro*" [23] (turpmāk tekstā — "*Car-Trim* noteikums") bija jāsaņem pircējai atbildētājai Itālijā.

20. Vispirms izbrīna fakts, ka spriedumā lietā *Car Trim* šis noteikums nav izskatīts sīkāk.

19 — Rezolutīvās daļas 2. punkts. Mans izcēlums.

20 — Spriedums lietā *Car Trim* (54. punkts).

21 — Spriedums lietā *Car Trim* (53. punkts).

22 — Spriedums lietā *Car Trim* (60.–62. punkts).

23 — Tā ir teikts ģenerāladvokāta Mazaka [*Mazák*] 2009. gada 24. septembra secinājumu lietā C-381/05 3. punktā (Krājums, I-3115. lpp.).

Tiesa būtībā atkārto vispārīgu atzinumu, ka "līgumpusēm ir neierobežota brīvība noteikt preču piegādes vietu" [24]. Tiesa nepauž viedokli jautājumā, vai tāda pušu griba noteikt piegādes vietu varētu būt konkrēti izteikta ar noteikumu "pēc pieprasījuma piegāde uz rūpnīcu".

"līgumisko attiecību sākumā paredzēto noteikumu" un "atbilstoši līguma noteikumu kontekstam" ir atzinusi, ka šajā gadījumā tā esot nevis vienošanās par piegādes vietu, bet gan izdevumu segšanas noteikumi [28].

22. To varētu formulēt arī citādi: nedz iesniedzējtiesa, nedz Tiesa nebija uzskatījušas, ka attiecīgajam noteikumam, lai noteiktu piegādes vietu, ir izšķiroša nozīme.

2) Lieta *Electrosteel Europe*

21. Tomēr sīki izskatīt pušu vienošanos "pēc pieprasījuma piegāde uz rūpnīcu" un pārbaudīt, vai tā varētu būt vienošanās par piegādes vietu, Tiesai nebija pienākuma divējādu iemeslu dēļ. Tāpēc, ka, no vienas puses, tādu jautājumu noskaidrošanu Tiesa uzdod valsts tiesai [25], un, no otras puses, pat prejudiciālā jautājumā netiek uzskatīts, ka attiecīgajam noteikumam piegādes vietas noteikšanā varētu būt kāda nozīme [26]. Arī pēdējais nepārsteidz, taču jau no Vācijas *Bundesgerichtshof* [Federālās augstākās tiesas] 2008. gada 9. jūlija lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu [27] var secināt, ka apelācijas instances tiesa "kompetenta tiesneša vērtējumā" ir izskatījusi šo

23. Pamata lietā apstrīdētajā līgumā ir ietverts *Car-Trim* noteikumam it kā šķietami līdzīgs noteikums, saskaņā ar kuru atbilstoši līgumam preces tomēr ir jānodod "franko no [Itālijas pārdevējas] juridiskās adreses". Toties iesniedzējtiesa tomēr tikai norāda uz šāda noteikuma esamību, nepaužot konkrētu viedokli par tā nozīmīgumu piegādes vietas noteikšanā.

24. Turpretim lietas dalībnieki šajā jautājumā pauž nelokāmus un atšķirīgus viedokļus: pārdevēja tajā saskata tirdzniecības noteikumu, kas esot līdzīgs *Incoterms* noteikumam

24 — Spriedums lietā *Car Trim* (45. punkts).

25 — Spriedums lietā *Car Trim* (54. punkts).

26 — Otrs prejudiciālais jautājums lietā *Car Trim* bija šāds: vai preču pirkuma ar piegādi gadījumā noteicošā ir tā vieta, uz kuru saskaņā ar līgumu pārdotās preces piegādāja vai tās būtu bijis jāpiegādā, vieta, kurā preci fiziski nodeva pircējam, vai vieta, kurā preces tika nodotas pirmajam pārvadātājam, lai tās nogādātu pircējam?

27 — Skat. iepriekš 18. zemsvītras piezīmi.

28 — Šķiet, ka Wittwer, A. (minēts 18. zemsvītras piezīmē), 193., 195. lpp., to nav ievērojis.

"franco fabbrica" (no rūpnīcas, *Ex Works*, saīsināti: *EXW*) un līgumisku piegādes vietas noteikšanu lietā *Car Trim* pasludinātā sprieduma izpratnē. Tāpēc izšķirošā izpildes vieta esot preču nodošanas vieta pārvadātājam Itālijā, nevis preču galamērķis Francijā. Turpretim Komisija saistībā ar līgumisku piegādes vietas noteikšanu augstas prasības izvirza pusēm, kurām esot skaidri jāprecizē preču nodošanas veids, laiks un vieta. *Incoterms* un līdzīgi noteikumi galvenokārt reglamentējot riska pāreju, kā arī izdevumu segšanas jautājumu. Pamata lietā aplūkotais noteikums esot nenozīmīgs piegādes vietas noteikšanā jau tāpēc vien, ka no visaptveroša lietas materiālu vērtējuma nekļūst skaidrs, kāds ir noteikuma regulējuma mērķis. Tāpēc, ņemot vērā spriedumu lietā *Car Trim*, — tā kā līgumā nav noteikta piegādes vieta — esot jāpamatojas uz preču galamērķi, kurā pircējs pār precēm iegūst faktisku varu. Ar to faktiski esot jāsaprot tikai valdījuma nodrošināšana, kas nav atkarīga no īpašuma nodošanas juridiskā aspekta.

C — *Par tiesību jautājumiem, kas jānoskaidro*

25. Pirmām kārtām ir jānoskaidro, kāda nozīme šajā tiesvedībā ir noteikumam "franko no [Itālijas pārdevējas] juridiskās adreses".

26. Principā tas ir jānoskaidro iesniedzējtiesai [29]. Ja tas iespējams, ir jāpārbauda, vai noteikums ir kļuvis par faktisku līguma sastāvdaļu, jānoskaidro konkrētā pušu griba un nepieciešamības gadījumā arī ir jāizvērtē, ka attiecīgais noteikums nav pilnīgi identisks *Incoterms* noteikumam "franco fabbrica" [30].

27. Tomēr Tiesai nav pienākuma šajā ziņā sniegt savus apsvērumus.

28. No tā ir jānošķir vispārīgs ievada jautājums par to, kādas prasības Regulas Nr. 44/2001 5. panta 1. punkta b) apakšpunktā tiek attiecinātas uz vienošanos par izpildes vietu vai uz piegādes vietu, kas ir noteikta līgumā un kas valsts tiesai būtu jāņem vērā.

29. Spriedumā lietā *Car Trim* gan ir pieļauta piegādes vietas noskaidrošana, pamatojoties uz līguma noteikumiem, taču tajā ir precizēts, ka šī piegādes vieta katrā ziņā ir nosakāma, neatsaucoties uz līgumam piemērojamām tiesībām [31].

29 — Spriedums lietā *Car Trim* (minēts 5. zemsvītras piezīmē, 54. punkts).

30 — Par piegādes noteikumu interpretācijas problēmām skat. Fogt., M. M., *Die Vereinbarung und Auslegung von FRANCO-Lieferklauseln beim CISG-Kauf*, The European Legal Forum, 2003, 61., 67. un 68. lpp.

31 — Spriedums lietā *Car Trim* (minēts 5. zemsvītras piezīmē, 53. punkts).

30. Šī iemesla dēļ rodas jautājums, vai tādi starptautiski tirdzniecības noteikumi kā *Incoterms* noteikumi, kuru interpretācijai ir jāizmanto Starptautiskās Tirdzniecības palātas noteikumi, atbilst prasībai par noteiktību, kas lietā *Car Trim* ir izteikta sprieduma rezolutīvajā daļā saistībā ar piegādes vietas noteikšanu, pamatojoties uz līgumu: ja saskaņā ar spriedumu lietā *Car Trim* ir aizliegta atsauce uz līgumam piemērojamām materiālajām tiesībām, tad tas pats varētu attiekties arī uz *Incoterms* piemērošanu.

32. Tāpēc pirmajā posmā es pārbaudīšu, vai tādi tirdzniecības noteikumi kā *Incoterms* noteikumi par piegādes vietas noteikšanu līgumā ir piemēroti sprieduma lietā *Car Trim* rezolutīvās daļas 2. punkta izpratnē. Otrajā posmā, ņemot vērā šādi iegūto rezultātu, šim gadījumam ir jāpielāgo "*Car-Trim* formula".

1) Vai *Incoterms* un līdzīgie tirdzniecības noteikumi ar konkrēti definētu nozīmi ir līguma noteikumi, pamatojoties uz kuriem Regulas Nr. 44/2001 5. panta 1. punkta b) apakšpunkta izpratnē var noteikt piegādes vietu?

31. Tā kā nevar noliegt, ka valsts tiesa, interpretējot attiecīgo līguma noteikumu, atsauksies uz *Incoterms* noteikumu kopumu [32], uzskatu, ka, sniedzot atbildi uz prejudiciālo jautājumu, ir lietderīgi iedziļināties šajā problēmā. Tā ir ietverta arī iesniedzējtiesas plaši noformētajā jautājumā, kurā Tiesai vispārīgi tiek lūgta Regulas Nr. 44/2001 5. panta 1. punkta b) apakšpunkta interpretācija ("[..] vai arī minētā tiesību norma ir interpretējama citādi [..]") saistībā ar tajā izskatāmo lietu.

33. Spriedumā lietā *Car Trim* tiek precizēta rīcības brīvība, kas saistībā ar piegādes vietas noteikšanu līgumā pusēm ir pieejama Regulas Nr. 44/2001 5. panta 1. punkta b) apakšpunkta izpratnē.

34. No sistēmas viedokļa, ņemot vērā Regulas Nr. 44/2001 5. panta 1. punkta b) apakšpunkta struktūru, vienošanās par "saistību izpildes vietu" ir jānošķir no vienošanās par piegādes vietu.

32 — Magnus, U. ierosina, interpretējot noteikumu, kas ir definēts arī *Incoterms*, pamatoties uz *Incoterms* definīciju arī tad, ja puses konkrēti uz to nav atsaukušās, ja vien nav skaidru norāžu par pretēju pušu gribu (Staudinger, J., Magnus, U., *Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch mit Einführungsgesetz und Nebengesetzen, Wiener UN-Kaufrecht [CISG]*, Sellier-de Gruyter, Berline, 2005, *CISG* 31. pants, 31. punkts).

a) Vienošanās par izpildes vietu pieļaujamība konfliktējošos izteicienos "ja vien nav citāda[s] vienošanās" un "[piegādes vieta] saskaņā ar līgumu" (Regulas Nr. 44/2001 5. panta 1. punkta b) apakšpunkts)

35. Pirmajā brīdī šķiet, ka Regulas Nr. 44/2001 5. panta 1. punkta b) apakšpunktā ir paredzētas divas iespējas noteikt izpildes vietu līgumā: no vienas puses, savā ziņā netieša vienošanās par izpildes vietu, līgumā konkretizējot izpildes vietu [33] kā "viet[u] [..], kurā saskaņā ar līgumu preces [..] būtu bijis jāpiegādā [34]", no otras puses, netiešu, iespējams ar piegādes vietu pat nesaistītu [35] vienošanos par izpildes vietu: tas tāpēc, ka piegādes vieta saskaņā ar 5. panta 1. punkta b) apakšpunkta tekstu, lai noteiktu izpildes vietu, ir jāņem vērā tikai tad, "ja vien nav citāda[s] vienošanās".

36. Tomēr tas, kādā mērā puses var attiecīgi vienoties par "kaut ko citu" piegādes vietas piesaistei, ir lielākoties neskaidrs principā arī saskaņā ar spriedumu lietā *Car Trim* [36], tāpēc šajā ziņā attiecībā uz strīdīgajām interpretācijas pieejām doktrīnā [37] joprojām ir nepieciešams skaidrojums [38].

37. Šim jautājumam šajā lietā tomēr nav nekādas nozīmes, jo tas nav saistīts ar to, vai varbūtējas, no *piegādes vietas neatkarīgas* vienošanās par izpildes vietu ir pieļaujamas, bet gan ar to, vai tirdzniecības noteikumā var efektīvi precizēt *piegādes vietu* un vai šādā veidā līgumā var tikt noteikta izpildes vieta.

33 — Sprieduma lietā *Car Trim* (minēts 5. zemsvītras piezīmē) 51. punktā tiek pieļauts, ka regulā piegādes vietas jēdziens neesot definēts un tā noskaidrošanai pirmām kārtām tiek norādīts uz līguma noteikumiem (54. punkts).

34 — Tā dēvētā "juridiskā" izpildes vieta.

35 — Tiesa 1997. gada 20. februāra spriedumā lietā C-106/95 *MSG* (*Recueil*, I-911. lpp., 35. punkts) Briseles konvencijas piemērošanas jomā tomēr jau ir kritizējusi "abstraktas vienošanās par izpildes vietu", kurām nav nekādas saistības ar pakalpojuma norisi, un atzinusi tās par pieļaujamām tikai tiktāl, ciktāl vienlaikus bija ievēroti vienošanās par jurisdikciju nosacījumi (Briseles konvencijas 17. pants). Skat. attiecībā uz judikatūru, kurā lielākoties vienošanās tiek atbalstītas, Tiesas 1980. gada 17. janvāra spriedumu lietā 56/79 *Zelger* (*Recueil*, 89. lpp., 5. punkts).

36 — Leible, S. savās piezīmēs par spriedumu lietā *Car Trim EuZW* 2010, 303.–305. lpp., uzskata, ka, tā kā [sprieduma] 46. punktā esot runa par vienošanos par "saistību izpildes vietu", varētu tomēr secināt, ka Tiesa, no vienas puses, nepieļaujot, ka izpildes vietas vietā ņem vērā citu līgumā minētu vietu, un ka, no otras puses, tā joprojām neatzīstot abstraktas vienošanās par izpildes vietu.

37 — Īpaši Vācijas doktrīnā ir daudz interpretācijas pieeju: tā, piemēram, Klemm, M., *Erfüllungsortvereinbarungen im Europäischen Zivilverfahrensrecht*, Jēna: Jenaer Wissenschaftliche Verlagsgesellschaft, 2005, 71.–80. lpp., un visaptveroši par diskusijas attīstību Leible, S. no: Rauscher, Th., *Europäisches Zivilprozessrecht und Kollisionsrecht EuZPR/EuIPR*, pārskatītais izdevums, 2011, Minhene: Sellier, 2011, Briseles I regulas 5. pants, 57.b punkts.

38 — Nozīmīgs ir šķietami fatālistiskais Briggs, A. und Rees, R. konstatējums *Civil Jurisdiction and Judgments*, Informa Publishing Group, 3. izdevums, 2002, 131. lpp.: "It is close to impossible to make sense of the words "or otherwise agreed" [..] They can be forgotten until an imaginative court is able to breathe meaning into them."

b) "*Car-Trim* formulas" kritēriji par piegādes vietas noteikšanu līgumā un to piemērošana tirdzniecības noteikumiem ar konkrēti definētu nozīmi

38. Saskaņā ar spriedumu lietā *Car Trim* līguma pusēm nav aizliegts vienoties par piegādes vietu [39], tomēr šai piegādes vietai ir jāizriet no līguma, "neatsaucoties uz līgumam piemērojamām materiālajām tiesībām" [40].

39. Ja šos kritērijus attiecina, piemēram, uz *Incoterms 2000* noteikumu "no rūpnīcas", tad vispirms ir jāsecina, ka pēdējais minētais noteikums nav atsauce uz līgumam piemērojamām tiesībām. Ja spriedumu lietā *Car Trim* saprot pilnīgi burtiski, tad šajā ziņā noteikums nebūtu iedomājams.

40. Noteikums "no rūpnīcas" piegādes vietas noteikšanai būtu neapšaubāmi atbilstošs, jo tajā noteikuma, kas reglamentē vienīgi saņemšanu, izpratnē ir aprakstīta ne tikai riska pāreja (A5. un B5. punkts), bet arī piegādes vieta (A4. un B4. punkts). Doktrīnā [41] un judikatūrā [42] pausts viedoklis apstiprina, ka ar līgumā efektīvi ietvertu *Incoterms* noteikumu "no rūpnīcas" varot noteikt piegādes un izpildes vietu Regulas Nr. 44/2001 5. panta 1. punkta b) apakšpunkta izpratnē.

41. Šis viedoklis arī man šķiet pamatots. Kāpēc vajadzētu pusēm, nosakot līgumā piegādes vietu, aizliegt izmantot parocīgus tirdzniecības noteikumus? Īpaši to apliecina fakts, ka tie ir izvērtēti un to nozīme Starptautiskās Tirdzniecības palātas noteikumu kopuma dēļ ir objektīvi identificējama atšķirībā no, iespējams, pušu brīvi vai svešvalodā, kuru puses perfekti nepārvalda, formulētiem līguma noteikumiem.

42. Turpretim iebildums par to, ka tiesību piemērotājam, piemēram, savu jurisdikciju pārbaudošai tiesai, noteikuma konkrētā nozīme, iespējams, atklājas tikai pēc ieskatīšanās Starptautiskās Tirdzniecības palātas noteikumu kopumā, nepārliecina.

43. Proti, Tiesa spriedumā lietā *Car Trim* ir skaidri atbalstījusi izpildes vietas pragmatiskas noteikšanas principu, novēršot iespējamās

39 — Spriedums lietā *Car Trim* (45. un 46. punkts).

40 — Spriedums lietā *Car Trim* (55. punkts).

41 — Skat., piemēram, Leible, S. (minēts 37. zemsvītras piezīmē) un tur minētās norādes.

42 — Skat., piemēram, par noteikumu "delivery: ex works" *Oberlandesgericht Karlsruhe* [Karlsrūes Augstākā tiesa] 2006. gada 28. marta nolēmumu, *IPRspr* 2006, Nr. 111, 242.–250. lpp.

atsauces uz kolīziju un materiālajām tiesībām [43], tomēr man šķiet, ka atsauce uz konkrēti precizētu *Incoterms* nav salīdzināma ar Tiesas pārmesto "[atsaukšanos] uz līgumam piemērojamām materiālajām tiesībām" [44]. To konkrētā nozīme neatkarīgi no sarežģītajiem tiesību jautājumiem ir izdibināma, ieskatoties viegli pieejamā noteikumu kopumā. Tas tā ir vismaz tad, ja *Incoterms* noteikums ir skaidri noteikts arī hronoloģiski spēkā esošajā versijā (piemēram, *Incoterms 2000*). Tas būtu pilnīgs formālisms, kuram Regulas Nr. 44/2001 5. pantā nebūtu nekāda juridiska pamata, ja atbilde uz jautājumu, vai ar *Incoterms* noteikumu varētu efektīvi vienoties par piegādes vietu, būtu atkarīga no tā, vai papildus līgumam ir vai nav jāpievieno attiecīgo noteikumu aprakstošā noteikumu kopuma eksemplārs.

vieta Regulas Nr. 44/2001 5. panta 1. punkta b) apakšpunkta izpratnē.

2) "*Car-Trim* formulas" pielāgošana šai lietai

45. Lai iesniedzējtiesai sniegtu lietderīgu atbildi, ir jānorāda, ka spriedumā lietā *Car Trim* noteiktie principi vispārīgi ir jāpiemēro pirkuma līgumiem, ne tikai pārdošanai ar piegādi. Regulas Nr. 44/2001 5. panta 1. punkta b) apakšpunktā — kā tostarp arī prejudiciālajā jautājumā izskatāmajā lietā — netiek veikta pārdošanas ar piegādi un citu pārdošanas līgumu nošķiršana [45], pat ja ir jāatzīst, ka piegādes vietas noteikšana rada īpašas problēmas tieši pārdošanas ar piegādi gadījumā.

c) Starpsecinājumi

44. Tātad kā starpsecinājumi ir jākonstatē, ka *Incoterms* un līdzīgi tirdzniecības noteikumi principā var būt līguma noteikumi, pamatojoties uz kuriem var tikt noteikta piegādes

46. Pirmām kārtām vispārīgi noteicošā ir pušu vienošanās, kas ir izšķiroša pati par sevi [46]. *Incoterms* un līdzīgi tirdzniecības noteikumi ar konkrēti definētu nozīmi var principā būt līguma noteikumi, pamatojoties uz kuriem var tikt noteikta piegādes

43 — Spriedums lietā *Car Trim* (54. un 53. punkts).

44 — Spriedums lietā *Car Trim* (rezolutīvās daļas 2. punkts).

45 — Tā izsakās arī ģenerāladvokāts Mazaks savu secinājumu lietā *Car Trim* 32. punktā.

46 — Spriedums lietā *Car Trim* (54. un 55. punkts).

vieta Regulas Nr. 44/2001 5. panta 1. punkta b) apakšpunkta izpratnē.

47. Ja piegādes vietu, pamatojoties uz pušu vienošanos, kas ir izšķiroša pati par sevi, noteikt nevar, tad — tāpat kā spriedumā lietā *Car Trim* — ir jārīkojas saskaņā ar "izpildes vietas pragmatiskas noteikšanas" principu, pamatojoties uz faktuāliem kritērijiem [47] un pamatojoties uz vietu, kurā notiek preču fiziska nodošana pircējam, ar ko tiek iegūta faktiska vara pār šīm precēm.

48. No sprieduma lietā *Car Trim* saistošās vācu valodas versijas pietiekami skaidri izriet, ka runa ir turklāt par vienīgi faktuālu, tikai ar valdījumu saistītu kritēriju, kam konkretizēšana nav nepieciešama.

49. Tomēr papildu paskaidrojumi ir vajadzīgi par to, kas *Car-Trim* formulā ir domāts ar nodošanu "pirkuma darījuma galamērķī".

50. Turklāt tai ir jābūt vietai, kurā "precēm, kuras ir līguma priekšmets, [*principā*] būtu jābūt [..] pēc šī līguma izpildes" [ar to fizisku nodošanu pārdevējam [48]] [49].

51. No minētā kļūst skaidrs, ka, no vienas puses, preču izsniegšana pārvadātājam (kas nav pircējs) piegādes vietu katrā ziņā vēl nepamato [50]. Atbilstoši Tiesas viedoklim pirkuma darījums beidzas tikai ar [preces] fizisku nodošanu pircējam.

52. No otras puses, no tā kļūst skaidrs, ka *neparedzēta* preču tālāka transportēšana, ko veic pircējs, piegādes vietas noteikšanā ir mazsvarīga. Tas tāpēc, ka tāda tālāka transportēšana, piemēram, no pircēja noliktavas uz citu uzņēmuma darbības vietu, neietilptu pirkuma darījumā, notiktu vietā, kurā precēm pēc līguma izpildes *principā nebūtu* jāatrodas.

53. Tā kā izšķiroši ir jāņem vērā pirkuma darījums, galamērķa kritērijs šķiet, ka ir turklāt piemērots ne tikai pārdošanai ar piegādi, bet arī gadījumā, kurā pircējs personiski saņem

47 — Spriedums lietā *Car Trim* (52. punkts).

48 — Spriedums lietā *Car Trim* (60. punkts).

49 — Spriedums lietā *Car Trim* (61. punkts). Mans izcēlums.

50 — Tāpat arī Mankovskis (minēts 15. zemsvītras piezīmē), 288. lpp.

preci: tad "pirkuma darījuma galamērķis" tiek sasniegts jau pārdevēja reģistrācijas vietā un pirkuma darījums noslēdzas ar preces nodošanu to saņemošajam pircējam.

54. Tātad visos šajos gadījumos noteicošā galu galā ir fiziska nodošana pircējam līguma izpildes gaitā. Tā, sīkāk aplūkojot uzskaitītās situācijas, ir nepieciešama, taču arī pietiekama, lai pamatotu piegādes vietu.

55. Ņemot to vērā, rodas jautājums, vai "galamērķa" kritērija papildus ņemšana vērā nerada lielāku sajukumu, nedodot nekādu labumu. No sistēmas viedokļa šis kritērijs turklāt šķiet šaubīgs, jo tas līdzinās "preču nogāde[i] [..] galamērķ[ī]" Regulas Nr. 44/2001 63. panta 1. punktā, kuram vajadzētu attiekties tikai uz tām personām, kuru domicils ir Luksemburgā. Nav nekāda iemesla šī izņēmuma vispārināšanai pārdevuma ar piegādi gadījumā.

56. Neskaidrību iemesls tomēr īpaši ir [salikteņa "galamērķis" daļa] īpašības vārds "gala-": kā, piemēram, būtu jāvērtē apstākļi, ja prece tiktu īslaicīgi uzglabāta pircēja noliktavā un pēc tam pircējs to būtu nogādājis uz citu uzņēmuma darbības vietu un pārdevējam šis nodoms būtu bijis zināms jau no paša sākuma? Var viegli iztēloties nopietnus strīdus par galamērķa kritēriju. Šajā gadījumā turklāt rastos problēma, nodalot iespējamo galamērķi (citu uzņēmuma darbības vietu) un pirmo faktiskās nodošanas vietu (pagaidu noliktava).

57. Tāpēc man šķiet, ka par labāku būtu atzīstama atteikšanās no frāzes "pirkuma darījuma galamērķī". Fiziskas nodošanas pircējam vieta ir pietiekami skaidrs un abām pusēm paredzams kritērijs, kuram papildu pielāgošana nav nepieciešama.

VI — Secinājumi

58. Tādēļ es ierosinu uz iesniedzējtiesas prejudiciālo jautājumu atbildēt šādi:

Regulas (EK) Nr. 44/2001 5. panta 1. punkta b) apakšpunkts ir jāinterpretē tādējādi, ka piegādes vieta, lai noteiktu kompetento tiesu, ir jānosaka, pamatojoties uz pušu līgumisko vienošanos.

Incoterms un līdzīgi tirdzniecības noteikumi ar konkrēti definētu nozīmi principā var būt tādi līguma noteikumi, pamatojoties uz kuriem var tikt noteikta piegādes vieta Regulas (EK) Nr. 44/2001 5. panta 1. punkta b) apakšpunkta izpratnē.

Ja šādi nav iespējams noteikt piegādes vietu, neatsaucoties uz līgumam piemērojamām materiālajām tiesībām, tad piegādes vieta ir tā, kurā ir notikusi fiziskā preču nodošana, ar kuru pircējs ir ieguvis vai tam būtu bijis jāiegūst faktiska vara pār šīm precēm.